

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:

U s t a w a

z dnia 11 grudnia 1923 r.

o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

T Y T U Ł I.

Postanowienia ogólne.

Art. 1. Postanowienia niniejszej ustawy odnoszą się do funkcjonarjuszów państwowych, mianowanych na stałe zgodnie z obowiązującymi przepisami, tudzież zawodowych wojskowych. Osoby te oraz wdowy i sieroty po nich otrzymują zaopatrzenie emerytalne według zasad, określonych w niniejszej ustawie.

Art. 2. Funkcjonarjuszami państwowymi w rozumieniu niniejszej ustawy są urzędnicy i niżsi funkcjonarjusze państwowi, pracownicy państwowych kolei żelaznych, poczt, telegrafów i telefonów, funkcjonarjusze policji państwowej, nauczyciele wszystkich szkół państwowych i publicznych, pozostający na etacie Państwa, tudzież sędziowie, prokuratorzy i aplikanci sądowi, z wyłączeniem niezawodowych sędziów pokoju w b. zaborach rosyjskim i pruskim, pełniących swe czynności ubocznie.

Emerytem w rozumieniu niniejszej ustawy odnośnie do zawodowych wojskowych jest zawodowy wojskowy, przeniesiony w stan spoczynku.

Zaopatrzenie emerytalne ministrów reguluje osobna ustawa.

Art. 3. Ze Skarbu Państwa można pobierać tylko jedno zaopatrzenie.

W przypadkach, gdyby funkcjonarjuszowi państwowemu lub zawodowemu wojskowemu, względnie pozostałej rodzinie, służyło z jakiegokolwiek bądź innego tytułu prawo do zaopatrzenia, wypłacanego ze Skarbu Państwa—uprawniony ma prawo wyboru.

Art. 4. Emeryt (wdowa, sierota), który świadomie wprowadził władzę w błąd celem uzyskania bezprawnie emerytury (pensji wdowej, sieroczej), odprawy lub pośmiertnego, lub też wyższego wymiaru odprawy lub pośmiertnego, obowiązany jest niezależnie od odpowiedzialności sądowo-karnej wynagrodzić Skarbowi Państwa wyrządzoną szkodę.

O ile kto w podobny sposób uzyskał wyższy wymiar zaopatrzenia emerytalnego od przypadającego mu w myśl niniejszej ustawy, traci prawo do dalszego pobierania zaopatrzenia, niezależnie od odpowiedzialności sądowo-karnej i obowiązku zwrotu szkody, wyrządzonej Skarbowi Państwa.

Art. 5. Zaopatrzenie emerytalne (uposażenie emerytalne, pensja wdowia i sieroca) oraz odprawy mogą ulec zapowiedzeniu i zajęciu sądowemu tylko z tytułu alimentów, jakoteż zapowiedzeniu i zajęciu sądowemu lub administracyjnemu z tytułu należności Skarbu Państwa.

Wysokość zapowiedzeń i zajęć wynosi: dla alimentów $\frac{2}{5}$ zaopatrzenia emerytalnego, względnie odprawy, a dla należności Skarbu Państwa $\frac{1}{5}$ zaopatrzenia emerytalnego, a $\frac{2}{5}$ odprawy.

Pośmiertne nie ulega zapowiedzeniu, ani też zajęciu.

Art. 6. Zaopatrzenie emerytalne (uposażenie emerytalne, pensja wdowia i sieroca) wymierza się w punktach w myśl zasad art. 3, 4 i 5 ustawy o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. № 116, poz. 924), względnie dla sędziów i prokuratorów w myśl zasad art. 4 § 2 i art. 5 § 1, 2 i 3 ustawy o uposażeniu sędziów i prokuratorów z dnia 5 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. № 134, poz. 1107) zależnie od grupy i szczebla, do których funkcjonarjusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy, został zaliczony.

Zmiany ilości punktów w poszczególnych grupach uposażenia oraz wartości mnożnej, stosowane do funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych, pozostających w służbie czynnej, będą automatycznie stosowane do zaopatrzenia emerytalnego. Natomiast wszelkie zmiany, dotyczące zaszerogowania funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych do grup uposażenia, nie mają zastosowania do przeniesionych już w stan spoczynku funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

Art. 7. Ustanawia się za świadczenia, obciążające w myśl niniejszej ustawy Skarb Państwa, opłatę w wysokości 3% uposażenia, pobieranego przez funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych w służbie czynnej i na emeryturze. Opłaty te pobiera się przez potrącenie każdego miesiąca z uposażenia.

Opłata powyższa obowiązywać będzie przez cały czas istnienia dodatku regulacyjnego (art. 3 ustawy o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska z dnia 9 października 1923 r.—Dz. U. R. P. № 116, poz. 924 i art. 4 ustawy o uposażeniu sędziów i prokuratorów z dnia 5 grudnia 1923 r.—Dz. U. R. P. № 134, poz. 1107). Natomiast z chwilą ostatecznego zniesienia jego wynosić będzie 5% całego uposażenia.

Funkcjonarjusze państwowi i zawodowi wojskowi przy każdorazowym osiągnięciu uposażenia wyższej grupy lub szczebla, względnie przy uzyskaniu lub podwyższeniu dodatku, zaliczalnego do emerytury opłacają połowę różnicy w wysokości uposażenia przez przeciąg jednego roku.

Nie podpadają pod to postanowienie podwyżki płac, wynikające z podwyższania się drożyzny.

Opłatę pobiera się, poczynszy od dnia pierwszego miesiąca, następującego po osiągnięciu wyższego uposażenia.

Art. 8. Prezydent Rzeczypospolitej na podstawie uchwały Rady Ministrów, powziętej na wniosek właściwej władzy naczelnej, a za zgodą Ministra Skarbu, może w przypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie i nieobjętych niniejszą ustawą, uwzględnić przy wymiarze zaopatrzeń emerytalnych ustawowo niezaliczalne lata służby, przyznawać zaopatrzenie emerytalne, tudzież podwyższać wymiar ustawowo przypadającego zaopatrzenia emerytalnego funkcjonarjuszom państwowym i zawodowym wojskowym, jakoteż osobom, po nich pozostałym.

TYTUŁ II.

Zaopatrzenie emerytalne funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

Rozdział I.

Postanowienia wspólne.

Art. 9. Prawo do uposażenia emerytalnego nabywa funkcjonarjusz państwowy po nieprzerwanej (art. 10) conajmniej 10-letniej służbie cywilno-państwowej, a zawodowy wojskowy po nieprzerwanej (art. 10) conajmniej 10-letniej służbie wojskowej, o ile z powodów, podanych w niniejszej ustawie, przechodzi w stan spoczynku.

Wyjątkowo nabywa funkcjonarjusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy, prawo do uposażenia emerytalnego:

1) po nieprzerwanej conajmniej 5-letniej służbie cywilno-państwowej (dla funkcjonarjusza państwowego), względnie wojskowej (dla zawodowego wojskowego), z powodu trwałej niezdolności do służby, spowodowanej kalectwem lub chorobą, nabyta bez własnej winy po wstąpieniu do służby;

2) bez względu na czas służby wskutek trwałej niezdolności do służby z powodu:

- a) nieszczęśliwego wypadku, wynikłego z powodu lub w czasie pełnienia obowiązków służbowych;
- b) działań wojennych w miejscu służbowego pobytu;
- c) chorób zakaźnych, panujących epidemicznie w miejscu służbowego pobytu, względnie w wojsku.

Przy obliczaniu 10-letniej, a względnie 5-letniej, służby państwowej, postanowienia art. 16 nie mają zastosowania.

Art. 10. Do wysługi emerytalnej liczy się czas służby nieprzerwanej z wyjątkiem przypadków, przewidzianych w niniejszej ustawie.

W razie reaktywowania emerytowanego funkcjonarjusza państwowego, względnie przeniesienia zawodowego wojskowego ze startu spoczynku w stan czynny, wlicza się przy ponownym przeniesieniu w stan spoczynku do wysługi emerytalnej czas poprzedniej służby, uwzględniony przy poprzednim wymiarze emerytury.

Art. 11. Funkcjonarjuszowi państwowemu i zawodowemu wojskowemu, który po nieprzerwanej conajmniej 10-letniej służbie państwowej stał się trwale niezdolnym do służby, a ponadto utracił bez własnej winy trwale conajmniej 95% zdolności do zarabkowania — dolicza się przy wymiarze uposażenia emerytalnego w granicach art. 19 niniejszej ustawy 10 lat do czasu służby, podlegającego normalnemu zaliczeniu do wysługi emerytalnej.

Art. 12. Funkcjonarjuszowi państwowemu i zawodowemu wojskowemu, który wskutek przypadków, wymienionych w punkcie 2 art. 9 niniejszej ustawy, utracił również zdolność do pracy zarobkowej — wymierza się uposażenie emerytalne według norm art. 19 niniejszej ustawy, doliczając ponadto do wysługi emerytalnej w granicach tegoż artykułu zależnie

od stopnia utraty zdolności do zarobkowania, a mianowicie:

przy utracie zdolności od	35 ⁰ / ₀ — 54 ⁰ / ₀	. . .	2 lata
" " " "	55 ⁰ / ₀ — 74 ⁰ / ₀	. . .	4 "
" " " "	75 ⁰ / ₀ — 84 ⁰ / ₀	. . .	6 lat
" " " "	85 ⁰ / ₀ — 94 ⁰ / ₀	. . .	8 "
" " " "	95 ⁰ / ₀ — 100 ⁰ / ₀	. . .	10 "

W wyjątkowych, na szczególne uwzględnienie zasługujących przypadkach może właściwa władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu przyznać uposażenie emerytalne w wymiarze wyższym od przewidzianego w ustępie 1 niniejszego artykułu aż do pełnej wysokości uposażenia w służbie czynnej (art. 17), będącego podstawą do obliczenia uposażenia emerytalnego.

Praktykantów i funkcjonarjuszów państwowych, mianowanych do odwołania w myśl ustaw o państwowej służbie cywilnej, w przypadkach, wymienionych w niniejszym artykule, traktuje się narówni z funkcjonarjuszami państwowymi, mianowanymi na stałe.

Art. 13. Doliczenie lat do wysługi emerytalnej w myśl art. 12 niniejszej ustawy następuje pod warunkiem:

1) niezdolności do służby, spowodowanej przyczynami, wskazanymi w punkcie 2 art. 9 niniejszej ustawy, stwierdzonej zarządzeniem z urzędu badaniem komisji lekarskiej;

2) zgłoszenia wypadków w ciągu jednego roku tej władzy, przy której dany funkcjonarjusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy, służył.

W przypadkach, zasługujących na wyjątkowe uwzględnienie, a należycie usprawiedliwionych i udowodnionych, może władza przyjąć zgłoszenie, jeżeli nastąpiło ono nie później, niż w trzy lata po zajściu wypadku.

Art. 14. Skład i sposób urzędowania komisji lekarskiej dla funkcjonarjuszów państwowych, a komisji wojskowo-lekarskiej dla zawodowych wojskowych określi rozporządzenie Rady Ministrów, które też określi sposób oceny zdolności do służby (państwowej, wojskowej), sposób oceny stopnia utraty zdolności do pracy zarobkowej, a także sposób stwierdzenia przyczynowego związku choroby (kalectwa) ze służbą państwową, a względnie wojskową wogóle, specjalnie zaś ustalenie, iż choroba powstała z przyczyn, przewidzianych w art. 9 niniejszej ustawy, sposób stwierdzenia powstania choroby, braku lub istnienia winy chorego (kaleki) w jej powstaniu, a następnie stałej potrzeby pomocy osób postronnych, względnie potrzeby szczególnej opieki, jako to: potrzeby umieszczenia w domu inwalidów, względnie w zakładzie dla umysłowo-chorych.

Art. 15. Czas czynnej służby wojskowej, odbytej podczas wojny w czasie od dnia rozpoczęcia działań wojennych do dnia zawieszenia broni, poprzedzającego zawarcie pokoju, liczy się przy wymiarze uposażenia emerytalnego podwójnie zawodowym wojskowym i wszystkim funkcjonarjuszom państwowym, powołanym do służby wojskowej, jakoteż pełniącym służbę w formacjach wojskowych, względnie na tere-

nie operacyjnym, podporządkowanym dowództwu armji. W obu ostatnich przypadkach oblicza się jedynie czas rzeczywistego spełnienia tej służby.

Przy częściowej mobilizacji oblicza się w ten sposób czas służby, odbytej podczas wojny, tylko pełniącym służbę w formacjach zmobilizowanych, a ponadto zawodowym wojskowym, zatrudnionym w Ministerstwie Spraw Wojskowych i Naczelnym Dowództwie.

Art. 16. Przy ostatecznym obliczeniu lat wysługi emerytalnej nie uwzględnia się części roku do 6 miesięcy włącznie, natomiast okres, przekraczający czas 6 miesięcy, liczy się jako pełny rok.

Art. 17. Podstawą do wymierzenia uposażenia emerytalnego jest uposażenie, pobierane ostatnio w służbie czynnej, przypadające według art. 3 ustawy o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. № 116 poz. 924), względnie dla sędziów i prokuratorów według art. 4 §§ 1 i 3 ustawy o uposażeniu sędziów i prokuratorów z dnia 5 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. № 134 poz. 1107). Podstawę oblicza się w wymiarze dla samotnego.

Art. 18. Dodatki, określone w punktach w ustawie o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. № 116 poz. 924) w artykułach:

37 ust. 1 dla dyrektora szkoły średniej oraz seminarjum nauczycielskiego i ochraniarskiego,

47 ust. 1 dla kierowników szkół powszechnych,

48 i 49 dla inspektora szkolnego i zastępcy inspektora szkolnego,

54 ust. 1 dla dyrektora państwowej szkoły zawodowej,

62 ust. 1 i 2 dla dyrektora i kierownika szkoły specjalnej,

66 lit. a) dla podpułkownika i komandora-porucznika,

118 — dodatek wyrównawczy dla funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych, jeżeli ten dodatek przysługiwał danemu funkcjonarjuszowi państwowemu lub zawodowemu wojskowemu w chwili przeniesienia w stan spoczynku, oraz dodatki, wymienione w art. 8 ustawy z dnia 5 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. № 134 poz. 1107) o uposażeniu sędziów i prokuratorów — wliczają się do podstawy wymiaru uposażenia emerytalnego, obliczone od różnicy w wymiarze dla samotnego.

Art. 19. Uposażenie emerytalne wynosi do 10 lat służby włącznie 40% (czterdzieści procent) i wzrasta za każdy następny rok służby o 2,4% (dwa całe cztery dziesiąte procent), w żadnym jednak razie nie może przenosić 100% (stu procent) podstawy wymiaru uposażenia emerytalnego.

W tym samym stosunku oblicza się także wszystkie dodatki, do których emeryt ma prawo w myśl przepisów niniejszej ustawy.

Ułamek jednostek monetarnych, otrzymanych przy obliczaniu zaopatrzenia emerytalnego, nie wypłaca się.

Art. 20. Na czas trwania wyjątkowych warunków ekonomicznych otrzymuje ponadto emeryt na żonę dodatek, ustanowiony w ust. 1 i 2 art. 4 ustawy o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. № 116, poz. 924), względnie w art. 5 §§ 1 i 2 ustawy o uposażeniu sędziów i prokuratorów z dnia 5 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. № 134, poz. 1107).

W wyjątkowych, na szczególne uwzględnienie zasługujących, przypadkach może właściwa władza naczelna za zgodą Ministra Skarbu przyznać emerytowi również dodatek na jedno dziecko.

Art. 21. Funkcjonariusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy, ma prawo z powodu przeniesienia go w stan spoczynku do zwrotu kosztów jednorazowego przesiedlenia się z rodziną z miejsca dotychczasowego zamieszkania do przyszłego miejsca zamieszkania w wysokości udowodnionych kosztów przesiedlenia do wysokości ryczałtu, przysługującego mu w służbie czynnej przy przesiedleniach z urzędu.

Uwzględnia się tylko przesiedlenia wewnątrz Państwa, a w razie przesiedlenia się zagranicę — koszty, poniesione do granicy Rzeczypospolitej.

Z prawa tego można skorzystać w ciągu jednego roku od dnia przeniesienia w stan spoczynku.

Art. 22. Prawo do pobierania uposażenia emerytalnego rozpoczyna się od pierwszego dnia miesiąca, następującego po przeniesieniu w stan spoczynku.

Uposażenie emerytalne płatne jest miesięcznie z góry.

Art. 23. Prawo do pobierania uposażenia emerytalnego gaśnie:

- 1) w razie śmierci emeryta;
- 2) gdy emeryt został prawomocnie skazany za czyn karygodny, a skazanie pociąga za sobą utratę zdolności do piastowania urzędu publicznego, względnie prawa do uposażenia emerytalnego. Właściwa władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu może jednak w tym przypadku przyznać żonie i dzieciom emeryta odpowiedni zasiłek na czas, przez który rodzina pozostawałaby bez środków do utrzymania. Zasiłek ten nie może przekraczać ustawowego zaopatrzenia wdowiego, względnie sierociego.

Art. 24. Prawo do pobierania uposażenia emerytalnego nie przysługuje:

- 1) na czas przebywania bez zezwolenia właściwej władzy naczelnej w porozumieniu z Ministrem Skarbu dłużej niż pół roku poza granicami Państwa lub wlnego miasta Gdańska;
- 2) w razie utraty obywatelstwa polskiego;
- 3) na czas pobierania zaopatrzenia z tytułu niezdolności do służby lub pracy na zasadzie innych ustaw, jeżeli świadczenia te płyną ze Skarbu Państwa (art. 3); postanowienie to nie ma zastosowania do weteranów powstań narodowych, którzy otrzymują zaopatrzenie na mocy ustawy z dnia 23 marca 1922 r. (Dz. U. R. P. № 26, poz. 212);
- 4) na czas piastowania mandatu poselskiego lub senatorskiego;
- 5) w razie wstąpienia do klasztoru;
- 6) przy zastosowaniu przepisów niniejszej ustawy (art. 42, 56, 57 i 58) na czas umieszczenia w domu

inwalidów, względnie w zakładach dla umysłowo chorych.

W przypadkach, przewidzianych w niniejszym artykule, wypłaca się uposażenie emerytalne od dnia pierwszego miesiąca, następującego po usunięciu przyczyn, wymienionych w tym artykule, nie wcześniej jednak niż od dnia pierwszego miesiąca, następującego po zgłoszeniu się o uposażenie.

Art. 25. Jeżeli emeryt obejmie jakiekolwiek stanowisko na służbie w instytucji państwowej lub samorządowej za wynagrodzeniem, lub też pobiera z niej emeryturę — może pobierać tylko taką część uposażenia emerytalnego, która wraz z tem wynagrodzeniem nie przewyższa uposażenia, przywiązanego do tego szczebla grupy, do którego emeryt został zaliczony ostatnio w służbie czynnej.

Rozdział II.

Postanowienia, dotyczące wyłącznie funkcjonariuszów państwowych.

Art. 26. Przeniesienie w stan spoczynku funkcjonariuszów państwowych (art. 2), nie wyłączając sędziów i prokuratorów, zarządza właściwa władza naczelna.

Sędziów i prezesów Najwyższego Trybunału Administracyjnego przenosi w stan spoczynku Prezes Rady Ministrów.

Członków kolegium Najwyższej Izby Kontroli i prezesów izb okręgowych przenosi w stan spoczynku Prezes Rady Ministrów, natomiast innych urzędników — Prezes Najwyższej Izby Kontroli.

Władza naczelna może upoważnić podległe sobie bezpośrednio władze do przenoszenia w stan spoczynku pewnych kategorii funkcjonariuszów, których mianowanie jest zastrzeżone kompetencji jej lub podległej jej władzy.

Art. 27. Uposażenie emerytalne przyznaje i wymierza w porozumieniu z Ministrem Skarbu właściwa władza naczelna, względnie upoważnione przez nią odnośne władze II instancji w porozumieniu z właściwą izbą skarbową.

Art. 28. Przeniesienie w stan spoczynku następuje na prośbę funkcjonariusza państwowego:

- a) bez względu na wiek, jeżeli funkcjonariusz państwowy z powodu utonności cielesnej, albo z powodu upadku sił fizycznych lub umysłowych stał się stale trwale niezdolny do służby;
- b) bez względu na zdolność do służby, gdy przekroczył sześćdziesiąt lat życia;
- c) gdy uzyskał prawo do pełnego uposażenia emerytalnego i ukończył 55 lat życia.

Art. 29. Władza może funkcjonariusza państwowego przenieść w stan spoczynku bez jego prośby:

- a) gdy funkcjonariusz państwowy z powodu choroby nie pełnił służby dłużej niż na to zezwalają ustawy o państwowej służbie cywilnej; za przerwy w tych czasokresach uważane będą tylko te czasokresy czynnej służby, które wynoszą co najmniej połowę czasu,

spędzonego poprzednio poza służbą wskutek choroby lub na urlopie dla poratowania zdrowia;

- b) gdy z powodów, podanych w punkcie a) art. 28, jest trwale niezdolny do prawidłowego pełnienia służby;
- c) gdy przekroczył sześćdziesiąt lat życia i uzyskał prawo do pełnego uposażenia emerytalnego;
- d) jeżeli funkcjonariusz państwowy w ciągu pół roku od chwili przeniesienia go w stan nieczynny nie został powołany do służby czynnej.

Przepis punktu c) nie ma zastosowania do sędziów, prokuratorów, profesorów szkół akademickich, jakoteż do członków kolegium Najwyższej Izby Kontroli i kolegów Departamentów Najwyższej Izby Kontroli, prezesów i wiceprezesów izb okręgowych i członków kolegów tychże izb, do których stosuje się szczególne przepisy.

Art. 30. Władza musi funkcjonariusza państwowego przenieść w stan spoczynku bez jego prośby na podstawie prawomocnego orzeczenia dyscyplinarnego o przeniesieniu w stan spoczynku przy zachowaniu postanowień tego orzeczenia.

Ponadto Prezes Najwyższej Izby Kontroli i członkowie kolegium Najwyższej Izby Kontroli muszą być przeniesieni w stan spoczynku na skutek uchwały Sejmu, powziętej w myśl art. 9 Konstytucji, lub wskutek utraty praw stanu na zasadzie wyroku sądowego, podanych do wiadomości Prezesa Rady Ministrów.

Przeniesienie w stan spoczynku w powyższych przypadkach następuje wyłącznie przy zachowaniu postanowień ustępu 1 art. 9 niniejszej ustawy.

Pracownika kolejowego można przenieść w stan spoczynku z urzędu także bez względu na wiek, gdy uzyskał prawo do pełnego uposażenia emerytalnego.

Art. 31. Funkcjonariusz państwowy, ubiegający się o przeniesienie w stan spoczynku z powodów, wymienionych w punkcie a) art. 28, poddany będzie badaniu lekarza urzędowego w celu stwierdzenia, czy zachodzi trwała niezdolność do służby i z jakich przyczyn. Lekarz przesyła swoje orzeczenie bezpośrednio tej władzy, która zarządziła badanie. W wypadkach wątpliwych właściwa władza może poddać funkcjonariusza państwowego ponownym badaniom komisji lekarskiej. Również funkcjonariusz państwowy ma prawo domagać się ponownego badania komisji lekarskiej, jeżeli wynik pierwszego badania lekarskiego wypadł dla niego niekorzystnie; odnośną prośbę powinien funkcjonariusz państwowy wnieść w ciągu 14 dni po pisemnym zawiadomieniu go o wyniku pierwszego badania lekarskiego.

Art. 32. O zamierzonym przeniesieniu funkcjonariusza państwowego w stan spoczynku bez jego prośby należy w przypadkach, przewidzianych w punktach a) i b) art. 29, zawiadomić funkcjonariusza państwowego na piśmie, z podaniem powodów i wyjaśnieniem, że w ciągu 14 dni wolno mu wnieść sprzeciw, co do którego w razie potrzeby należy zarządzić dochodzenie.

Art. 33. Funkcjonariuszowi państwowemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia w ciągu 30 dni do właściwej władzy naczelnej przeciw orzeczeniom władz, wydanym na zasadzie art. 27, lub też wydanym przez władze, upoważnione przez władze naczelne na mocy art. 26 ust. 4 do przenoszenia w stan spoczynku pewnych kategorii funkcjonariuszów.

Przeciw orzeczeniu, opartemu na powtórnym, na własną prośbę funkcjonariusza państwowego zarządzonem, badaniu komisji lekarskiej nie przysługuje żaden środek prawny.

Art. 34. Bieg terminów, przewidzianych w art. 31, 32 i 33, rozpoczyna się z dniem, następującym po dniu doręczenia zawiadomienia lub orzeczenia.

Jeżeli koniec terminu przypadnie na niedzielę lub święto uroczyste, kończy się termin następnego dnia powszedniego. Terminu nie uważa się za zaniedbany, jeżeli przed jego upływem zażalenie wysłano pocztą listem poleconym, nadanym w dniu ostatnim terminu.

Art. 35. Art. 32 nie stosuje się do sędziów i prokuratorów i aplikantów sądowych. Zasady postępowania celem przeniesienia tych funkcjonariuszów w stan spoczynku z urzędu określi ustawa o służbie sędziowskiej i prokuratorskiej.

Art. 36. Uposażenie emerytalne przyznaje się i oblicza na podstawie dat, zawartych w wykazie stanu służby.

Skoro funkcjonariusz państwowy rości sobie prawo do uposażenia emerytalnego w wyższym wymiarze, aniżeli wynika to z dat, zawartych w wykazie stanu służby, ma udowodnić swe żądania dokumentami.

Wyższe uposażenie emerytalne otrzymuje funkcjonariusz państwowy od dnia pierwszego następującego miesiąca po zgłoszeniu i wykazaniu prawa do takiego uposażenia.

Za czas, nieobjęty obliczeniem z powodu wadliwego lub nieprawdziwego wpisu do wykazu stanu służby, otrzymuje funkcjonariusz państwowy różnicę w tym przypadku, gdy nie ponosi winy wadliwego lub nieprawdziwego wpisu.

Art. 37. Czas służby, podlegającej normalnemu liczeniu do wyługi emerytalnej, liczy się od dnia rozpoczęcia służby państwowej.

Do tego czasu służby wlicza się:

- a) czas, przebyty w stanie nieczynnym, określony w ustawach o państwowej służbie cywilnej;
- b) czas czynnej służby w wojsku polskim, gdy funkcjonariusz nie spełniał jej równocześnie z państwową służbą cywilną;
- c) czas, przebyty w niewoli, jeżeli dostanie się do niej nastąpiło bez jego winy.

Przy wymiarze uposażenia emerytalnego dolicza się czas obowiązkowej służby wojskowej, jakoteż minimalny, odnośnymi ustawami przepisany, czas studiów wyższych na jednym z wydziałów uniwersytetu lub równorzędnym zakładzie naukowym, jeżeli czas studiów nie biegnie równoległe z czasem służby, zaliczalnej do emerytury, i tylko w przypadku całkowitego zakończenia studiów przepisaniem egzaminami, jednakowoż w ilości nie wyżej niż 4 lata.

Czas obowiązkowej służby wojskowej oraz studjów wyższych ma wpływ tylko na wysokość uposażenia emerytalnego, a nie na uzasadnienie roszczenia o to uposażenie.

W razie reaktywowania emeryta, który przeszedł w stan spoczynku przed wejściem w życie niniejszej ustawy, — czas studjów wyższych może być zaliczony do wysługi emerytalnej dopiero po przesłużeniu conajmniej 5 lat w państwowej służbie polskiej.

Do wysługi emerytalnej liczy się czas służby, spędzonej w charakterze państwowego funkcjonariusza prowizorycznego, lub praktykanta, w myśl zasad odnośnych ustaw o państwowej służbie cywilnej, a ponadto za zgodą Ministra Skarbu może być zaliczony czas służby, przebytej w charakterze pracownika kontraktowego.

Powyższy okres służby pracowników kontraktowych może być zaliczony do emerytury pod warunkiem poprzedniego uiszczenia opłaty ze składanym procentem po 6 od sta, przewidzianej w art. 7 niniejszej ustawy, od uposażenia tej grupy, do której zaliczono danego funkcjonariusza przy przyjęciu na stałe do służby państwowej.

W wyjątkowych przypadkach może właściwa władza naczelna za zgodą Ministra Skarbu zaliczyć do wysługi emerytalnej czas służby, spędzonej przed przerwą (art. 10), z zastrzeżeniem zwrotu ewentualnie pobranej jednorazowej odprawy w myśl art. 22 niniejszej ustawy.

Pracownikom państwowym kolei żelaznych w służbie parowozowej i kónduktorskiej, jakoteż pracownikom poczt ruchomych (urzędnikom ambulansowym i niższym funkcjonariuszom pocztowym, jeżdżącym w ambulansach) zalicza się do wysługi emerytalnej każdy rok służby, spędzonej w tym charakterze ponad 10 lat takiej służby, jako 14 miesięcy i w tym też stosunku podwyższa się opłacane przez nich za ten czas wedle postanowień art. 7 niniejszej ustawy składki miesięczne.

Przerwy w służbie, wynikające wskutek przejścia z jednego działu służby do drugiego, jeżeli nie przekraczają dni 8, nie są uważane za przerwy w myśl niniejszej ustawy.

Art. 38. Do wysługi emerytalnej nie wlicza się:

- a) czasu służby, spędzonego przed ukończeniem 18 lat życia, wyjątek stanowi służba wojskowa na obszarze operacyjnym;
- b) czasu urlopu bez uposażenia, z wyjątkiem urlopu, otrzymanego na czas piastowania mandatu poselskiego lub senatorskiego;
- c) czasu zawieszenia w służbie, niepoliczalnego do czasu służby czynnej, w myśl odnośnych przepisów;
- d) czasu służby, odliczonego orzeczeniem dyscyplinarnym w myśl odnośnych przepisów.

Art. 39. W razie przyznania emerytury z doliczeniem lat wskutek nieszczęśliwego wypadku (art. 9 punkt 2) przysługuje izba skarbowej, w której okręgu emeryt otrzymuje swe zaopatrzenie, względnie która to zaopatrzenie wypłaca, lub też innej władzy wypłacającej zaopatrzenie emerytalne — prawo zarządzenia trzykrotnego badania emeryta w ciągu lat dziewięciu,

w okresach trzechletnich od dnia przeniesienia w stan spoczynku, przez komisję lekarską w celu stwierdzenia, czy trwała niezdolność do pracy zarobkowej nadal istnieje. W przypadku stwierdzenia odzyskania w części zdolności do pracy zarobkowej, ma dana izba skarbową, względnie władza wypłacająca, postawić władzy, uprawnionej do przenoszenia w stan spoczynku funkcjonariuszów państwowych, wniosek o odliczanie częściowe lub całkowite przyznanych dodatkowo lat do wysługi emerytalnej z art. 12 niniejszej ustawy.

W razie stwierdzenia przez komisję lekarską zupełnej zdolności do służby, należy emeryta powołać do służby czynnej. W przypadku odmowy ze strony emeryta, należy cofnąć przyznane mu zaopatrzenie emerytalne.

Art. 40. Oprócz przypadków, wymienionych w art. 23 niniejszej ustawy, prawo do pobierania uposażenia emerytalnego gaśnie, gdy emeryt, który nie ukończył 50 lat życia, powołany w ciągu 6 lat po przeniesieniu w stan spoczynku w myśl punktu a) art. 28 i punktów a), b) i d) art. 29, odmówi przyjęcia ofiarowanej mu ponownie posady państwowej równej lub wyższej grupy uposażenia, przyczem mają zastosowanie odnośne postanowienia ustaw o państwowej służbie cywilnej.

Art. 41. Do emerytowanych funkcjonariuszów państwowych, powołanych do służby wojskowej na skutek mobilizacji lub częściowego uzupełnienia wojska do stopy wojennej, mają analogiczne zastosowania postanowienia ust. 3 art. 13 ustawy o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. № 116, poz. 924).

Postanowienie powyższe nie dotyczy emerytowanych pracowników kolejowych, względnie pracowników poczt, radiotelegrafów, telegrafów i telefonów, powołanych do służby wojskowej kolejowej, względnie w pocztach, radiotelegrafach i telefonach, na podstawie ustaw z dnia 27 marca 1920 r. (Dz. U. R. P. № 27 poz. 160) i 18 grudnia 1920 r. (Dz. U. R. P. z 1921 r. № 7 poz. 36).

Art. 42. Emerytowany funkcjonariusz państwowy umysłowo chory, a nie mający oprócz emerytury innych źródeł utrzymania, może być umieszczony w państwowym zakładzie dla umysłowo chorych. Naonczas jest on leczony i utrzymywany na koszt Skarbu Państwa.

Żonie i dzieciom takiego emeryta przysługuje za czas jego pobytu w takim zakładzie prawo do zaopatrzenia wdowiego, względnie sierociego, obliczonego według ust. 1 art. 61, względnie 62 niniejszej ustawy.

Art. 43. Emerytowani funkcjonariusze państwowi mają prawo do korzystania z ulg w razie kuracji w państwowych zakładach leczniczych i uzdrowiskach narówni z funkcjonariuszami w służbie czynnej.

Ponadto władna będzie Rada Ministrów przyznać emerytowanym funkcjonariuszom państwowym prawo do korzystania z ulg, przyznawanych funkcjonariuszom państwowym w zakresie pomocy lekarskiej,

przejazdach państwowymi środkami komunikacyjnymi i t. p.

Art. 44. Funkcjonariusz państwowy, który nie nabył prawa do emerytury, a opuszcza służbę z powodu trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków służbowych, nabytej wskutek choroby lub kalectwa bez własnej winy, względnie zostanie zwolniony ze służby z powodu zmian organizacji władz i urzędów, otrzymuje jednorazową odprawę, która wynosi za czas, zaliczalny do emerytury, służby w Państwie Polskiem od 2—5 lat trzymiesięczne, a za czas, zaliczalny do emerytury, służby w Państwie Polskiem ponad 5 lat—jednoroczne ostatnio pobierane uposażenie w służbie czynnej.

Rozdział III.

Postanowienia, dotyczące wyłącznie zawodowych wojskowych.

Art. 45. Zawodowych oficerów przenosi w stan spoczynku Minister Spraw Wojskowych, zaś zawodowych szeregowych—dowódca okręgu korpusu na wniosek przelożonego, posiadającego uprawnienie conajmniej dowódcy pułku.

Art. 46. Uposażenie emerytalne zawodowych oficerów wymierza Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu, a zawodowych szeregowych—dowódca okręgu korpusu w porozumieniu z właściwą izbą skarbową.

Wypłatę uposażenia emerytalnego zarządza właściwa władza skarbowa.

Przeciw orzeczeniu dowódcy okręgu korpusu służy zawodowemu szeregowemu prawo zażalenia do Ministra Spraw Wojskowych w ciągu 30 dni, licząc od dnia, następującego po dniu doręczenia orzeczenia, przyczem postanowienie ust. 2 art. 34 niniejszej ustawy ma zastosowanie.

Art. 47. Przeniesienie w stan spoczynku następuje na prośbę zawodowego wojskowego:

- bez względu na wiek, jeżeli z powodu ułomności cielesnej, albo z powodu upadku sił fizycznych lub umysłowych stał się trwale niezdolnym do pełnienia służby wojskowej;
- bez względu na zdolność do służby, gdy przekroczył 55 lat życia;
- gdy uzyskał prawo do pełnego uposażenia emerytalnego;
- bez względu na stan zdrowia po ukończeniu przez oficerów 30 lat, a przez szeregowych 20 lat służby wojskowej.

Uwzględnienie prośby o przeniesienie w stan spoczynku w przypadku, przewidzianym w punkcie d), zależy od decyzji Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 48. Zawodowy wojskowy powinien być przez władzę, wskazaną w art. 45 niniejszej ustawy, z urzędu przemieszony w stan spoczynku:

- gdy przekroczył wiek, przewidziany dla zawodowych wojskowych ustawami o obowiązkach i prawach oficerów i szeregowych;
- gdy, pozostając w stanie nieczynnym z powodu niezdolności do służby, przekroczył

termin, ustalony ustawami, wskazanymi w punkcie a) niniejszego artykułu;

- w przypadku, przewidzianym w punkcie a) art. 47 niniejszej ustawy;
- w przypadkach zredukowania etatów po upływie okresu czasu, przewidzianego w art. 68 ustawy z dnia 23 marca 1922 r. o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Wojsk Polskich (Dz. U. R. P. № 32, poz. 256).

Art. 49. 10-cio, względnie 5-letni okres służby wojskowej, wymagany w art. 9 i 11, jak również okres 30, względnie 20 lat służby wojskowej, przewidziany w art. 47 niniejszej ustawy, obejmuje faktyczną służbę wojskową, obliczoną według czasu kalendarzowego od dnia jej rozpoczęcia.

Do czasokresów, wymienionych w ust. 1, wlicza się czas służby, przewidzianej w punktach b), c) i d) art. 50 niniejszej ustawy.

Art. 50. Czas służby, podlegający normalnemu liczeniu do wysługi emerytalnej, liczy się od dnia rozpoczęcia czynnej służby wojskowej.

Do tego czasu służby wlicza się:

- czas czynnej służby cywilno-państwowej, niespełnianej równocześnie ze służbą wojskową, obliczony według odnośnych ustaw o służbie cywilnej, gdy zajmowana posada w służbie cywilno-państwowej uprawniała do emerytury;
- czas, przebyty w stanie nieczynnym z uposażeniem;
- czas, spędzony w stanie nieczynnym bez uposażenia czynnego, skoro przeniesienie w stan nieczynny nastąpiło z powodu piastowania mandatu poselskiego lub senatorskiego;
- czas, przebyty w niewoli.

Przy wymiarze uposażenia emerytalnego dolicza się minimalny, odnośnymi ustawami przepisany, czas studjów wyższych na jednym z wydziałów uniwersytetu lub w równorzędnym zakładzie naukowym, jeżeli czas studjów nie biegnie równoległe z czasem służby, zaliczalnej do emerytury, i tylko w przypadku całkowitego zakończenia studjów przepisanymi egzaminami, jednakowoż w ilości nie wyżej niż 4 lata.

Czas studjów wyższych, jako też czas odkomenderowania na studia niewojskowe ma wpływ tylko na wysokość uposażenia emerytalnego, a nie na uzasadnienie roszczenia o to uposażenie.

Czas obowiązkowej służby wojskowej dla podoficerów zawodowych ma wpływ tylko na wysokość uposażenia emerytalnego, a nie na uzasadnienie tego roszczenia.

Wyjątkowo może Minister Spraw Wojskowych za zgodą Ministra Skarbu zaliczyć do wysługi emerytalnej także czas, spędzony w charakterze państwowego pracownika kontraktowego, przyczem mają postanowienia ustępu 7 art. 37 niniejszej ustawy analogiczne zastosowanie.

Postanowienie ustępu 8 art. 37 niniejszej ustawy ma zastosowanie do zawodowych wojskowych.

Art. 51. Do wysługi emerytalnej nie wlicza się:

- czasu trwania dezercji lub samowolnego opuszczenia służby;

- b) czasu odbywania kary pozbawienia wolności, wymierzonej na podstawie prawomocnego wyroku sądowego;
- c) czasu, spędzonego w stanie nieczynnym bez uposażenia czynnego, z wyjątkiem przypadku, przewidzianego w punkcie c) art. 50 niniejszej ustawy;
- d) czasu służby, za który przy zwolnieniu wypłacono odprawę, jeżeli odprawa ta nie zostanie zwrócona;
- e) czasu czynnej służby, spędzonej przed ukończeniem 18 lat życia; wyjątek stanowi służba wojskowa na obszarze operacyjnym.

Art. 52. Przy wymierzaniu uposażenia emerytalnego zawodowym wojskowym, zatrudnionym w aeronautyce, czas przydziału do personelu latającego, przebyty podczas pokoju, zalicza się do wysługi emerytalnej podwójnie.

Przy wymierzaniu uposażenia emerytalnego zawodowym wojskowym, marynarzom zaakrebowanym oraz zawodowym wojskowym armji lądowej, pełniącym służbę na statkach, znajdujących się w kampanji, liczy się do wysługi emerytalnej podczas pokoju 1 miesiąc za 40 dni.

Zawodowemu wojskowemu, przeniesionemu w stan spoczynku i powołanemu w czasie wojny do czynnej służby wojskowej, wymierza się przy zdemobilizowaniu uposażenie emerytalne, obliczone z uwzględnieniem czasu, spędzonego ponownie w czynnej służbie, w granicach art. 19 niniejszej ustawy, uwzględniając jednak ewentualne nominacje (awanse).

Art. 53. Aeronautom, którzy z powodu niebezpiecznego wypadku podczas wlotów służbowych stali się niezdolnymi do służby wojskowej, uwzględnia się przy wymiarze uposażenia emerytalnego również dodatek aeronautyczny.

Art. 54. W razie przyznania uposażenia emerytalnego z doliczeniem do wysługi emerytalnej lat w myśl art. 12 niniejszej ustawy ma Minister Spraw Wojskowych odnośnie do zawodowych oficerów, zaś dowódca okręgu korpusu odnośnie do zawodowych szeregowych, zarządzać co najmniej 2 razy w okresach trzechletnich w przeciągu sześciu lat od dnia przeniesienia w stan spoczynku ponowne zbadanie emeryta przez komisję wojskowo-lekarską w celu stwierdzenia stopnia utraty zdolności do pracy zarobkowej i ewentualnego odliczenia przyznanych dodatkowo lat do emerytury z art. 12 niniejszej ustawy.

Emeryt, któremu odliczono w myśl powyższego ustępu przyznane dodatkowo lata, a który nie może być przyjęty z powrotem do służby wojskowej — otrzymuje uposażenie emerytalne w wymiarze nie niższym jednak od 40% (art. 19).

Art. 55. Emerytowany zawodowy wojskowy, który wskutek podeszłego wieku lub wskutek złego stanu zdrowia potrzebuje szczególnej opieki, jakiej nie znajduje w rodzinie, a przytem nie ma oprócz emerytury innych źródeł utrzymania, może być umieszczony w domu inwalidów.

Art. 56. Emerytowany zawodowy wojskowy umysłowo chory, nie mający oprócz emerytury innych

źródeł utrzymania, może być umieszczony w państwowych zakładach leczniczych cywilnych, względnie wojskowych, jeżeli władze, określone w rozporządzeniu Rady Ministrów, wydanem na mocy art. 14 niniejszej ustawy, stwierdzą potrzebę tego, jakoteż okoliczność, że jest pozbawiony szczególnej opieki.

Art. 57. Emerytowany zawodowy wojskowy, umieszczony w domu inwalidów, względnie w zakładzie dla umysłowo chorych, otrzymuje na koszt Państwa mieszkanie, utrzymanie, odzienie, opiekę lekarską i usługę.

Art. 58. Żonie i dzieciom takiego emeryta (art. 57) przysługują za czas jego pobytu w domu inwalidów, względnie w zakładzie dla umysłowo chorych; prawo do zaopatrzenia wdowiego, względnie sierociego, obliczonego według ust. 1 art. 61, względnie 62 niniejszej ustawy.

Art. 59. Emerytowany zawodowy wojskowy ma prawo korzystania z ulg leczniczych, jako to z bezpłatnej porady w ambulatorjach wojskowych lekarskich, bezpłatnego pobierania lekarstw, z leczenia szpitalnego w szpitalach wojskowych na warunkach, przysługujących wojskowym zawodowym w stanie czynnym, jako też prawo korzystania z ulg w sezonowych opłatach w razie kuracji w państwowych zakładach kąpielowych i uzdrowiskach, przy zachowaniu warunków, dotyczących zawodowych wojskowych w stanie czynnym.

Ponadto władna będzie Rada Ministrów przyznawać emerytowanym wojskowym ulgi w przejazdach państwowymi środkami komunikacyjnymi i inne ulgi, przyznawane wojskowym zawodowym w stanie czynnym.

T Y T U Ł III.

Zaopatrzenie rodzin, pozostałych po funkcjonarjuszach państwowych i po zawodowych wojskowych.

Art. 60. Prawo do pensji wdowiej, tudzież do pensji sieroczej, jest prawem pochodnem, zależnem od nabycia praw emerytalnych przez męża, względnie ojca.

Pensję wdowią oblicza się według wymiaru dla samotnych.

Art. 61. Pensja wdowia wynosi 50% (pięćdziesiąt procent) kwoty uposażenia emerytalnego, które zmarły mąż pobierał, względnie tego, do którego w chwili śmierci miałby prawo.

Pensja wdowia po funkcjonarjuszu państwowym, względnie zawodowym wojskowym, poległym lub zmarłym wskutek działań wojennych, wynosi 50% (pięćdziesiąt procent) pełnego uposażenia w stanie czynnym zmarłego męża, służącego za podstawę wymiaru uposażenia emerytalnego w myśl art. 17 i 18 niniejszej ustawy.

Art. 62. Prawo do pensji sieroczej nabywa się po ojcu.

Pensja ta wynosi:

- a) dla każdego dziecka, jeżeli wdowa żyje i w chwili śmierci funkcjonarjusza państwowego, względnie zawodowego wojskowego,

miała prawo do pensji wdowiej—jedną czwartą część pensji wdowiej;

b) dla każdego dziecka, jeżeli wdowa nie żyje, lub też w chwili śmierci męża nie miała prawa do pensji wdowiej, albo też później to prawo utraciła—połowę pensji wdowiej;

c) dla jedynej sieroty bez ojca i matki— $\frac{2}{3}$ pensji wdowiej.

Jeżeli wdowa nie pobiera pensji wdowiej z powodu pobierania emerytury za własną służbę państwową, sierotom służy prawo do pensji według postanowień punktu a) artykułu niniejszego.

Art. 63. Prawo do pensji sierociej może być również nabyte po matce.

Jeżeli sierota nabyła prawo do pensji po ojcu i po matce, wypłaca się sierocie pensję wyższą.

Sierota nabywa prawo do pensji po matce za życia ojca w razie jego niezdolności do pracy i niemożności zapewnienia jej utrzymania.

Pensja po matce wynosi jedną szóstą część jej uposażenia emerytalnego.

Art. 64. Łączna kwota pensji sierocych bez względu na ilość dzieci nie może sama, ani łącznie z pensją wdową przekraczać wysokości uposażenia emerytalnego, które zmarły funkcjonariusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy, faktycznie pobierał, lub do którego miałby prawo w chwili śmierci.

W razie jeżeli suma pensji sierocych sierot, których matka żyje, i sierot bez matki łącznie z pensją wdową przekracza wysokość uposażenia emerytalnego, które zmarły funkcjonariusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy, pobierał, lub do którego miał prawo w chwili śmierci—należy zmniejszyć proporcjonalnie pensje sieroce.

Art. 65. Gdy mianowanie lub awans zmarłego zawodowego wojskowego na wyższy stopień nastąpiło po jego śmierci w myśl artykułów 22 i 42 ustawy o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów wojsk polskich z dnia 23 marca 1922 r. (Dz. U. R. P. № 32 poz. 256), pozostałe po nim osoby, uprawnione do zaopatrzenia, otrzymują pensję, odpowiadającą nadanemu wyższemu stopniowi zmarłego.

Art. 66. Postanowienia art. 27, 33 i 34 mają analogiczne zastosowanie do wdów i sierot po funkcjonariuszach państwowych, a postanowienia art. 46 do wdów i sierot po zawodowych wojskowych.

Art. 67. Żony i dzieci funkcjonariuszów państwowych, powołanych do służby wojskowej na skutek mobilizacji, jakoteż zawodowych wojskowych, którzy zaginęli na terenie działań wojennych, otrzymują od dnia 1 miesiąca, następującego po wstrzymaniu uposażenia w myśl art. 14 ustawy o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. № 116 poz. 924), tymczasowe zaopatrzenie emerytalne w wysokości należnego im ewentualnie stałego zaopatrzenia według zasad ust. 1 art. 61, względnie 62 niniejszej ustawy.

Gdy na podstawie towarzyszących zaginięciu okoliczności istnieje uzasadnione podejrzenie, że zachodzi wypadek dezercji, postanowienia niniejszego

artykułu nie mają zastosowania do czasu stwierdzenia, że wypadek dezercji nie zachodzi.

Art. 68. W razie odnalezienia się zaginionego potrąca się przy wypłacie zaległego uposażenia kwotę, wypłaconą jego żonie i dzieciom tytułem tymczasowego zaopatrzenia.

W razie nieodnalezienia się zaginionego w ciągu dwóch i pół lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym podpisano preliminarja pokojowe, żona, względnie dzieci, powinny przed końcem tego terminu przedłożyć orzeczenie sądowe, uznające zaginionego za zmarłego, względnie orzeczenie sądowe, że dowód śmierci należy uważać za ustalony, w przeciwnym bowiem wypadku tymczasowe zaopatrzenia zostają wstrzymane. Orzeczenie to służy za podstawę przy rozpatrywaniu przyznania stałego zaopatrzenia.

Art. 69. Wdowa nie ma prawa do pensji:

a) jeżeli małżeństwo zostało zawarte przez emeryta;

b) jeżeli wspólność małżeńska została sądowo rozdzielona bez obowiązku męża do utrzymania żony.

Dzieci, pozostałe z małżeństwa, zawartego przez emeryta, nie mają prawa do pensji sierociej.

Art. 70. Prawo do otrzymywania pensji wdowiej i sierociej rozpoczyna się z pierwszym dniem miesiąca, następującego po tym miesiącu, za który zmarły funkcjonariusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy (emeryt), pobrał ostatnio należne mu uposażenie w służbie czynnej (uposażenie emerytalne). Dla sierot, które przyszły na świat po tym terminie, prawo do pensji rozpoczyna się od pierwszego dnia miesiąca po urodzeniu.

Jeżeli żądanie przyznania pensji wdowiej lub sierociej nie zostało zgłoszone w ciągu jednego roku od dnia śmierci męża, względnie ojca lub matki, należy przyznać pensję wdową lub sierocą od pierwszego dnia miesiąca po dniu zgłoszenia.

Właściwa władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu może przyznać pensję wdową i sierocą od terminu, ustalonego w ustępie 1 niniejszego artykułu, jeżeli osoby uprawnione wykażą, iż zaszyły ważne okoliczności, które uniemożliwiły im wcześniejsze zgłoszenie żądania o zaopatrzenie.

Art. 71. Pensje wdowie i sieroce płatne są miesięcznie zgóry.

Art. 72. Prawo do pensji wdowiej, względnie sierociej, gaśnie:

a) w razie śmierci wdowy lub sieroty — z końcem tego miesiąca, w którym śmierć nastąpiła;

b) w razie ukończenia przez sierotę 18 roku życia, lub też wcześniejszego zawarcia związku małżeńskiego;

c) gdy wdowa, względnie sierota, została prawomocnie skazana za czyn karygodny, a skazanie pociąga za sobą utratę prawa do zaopatrzenia wdowiego, względnie sierociego.

Sierotom, odbywającym studia w zakładach naukowych, przyznaje się pensję sierocą z powyższymi zastrzeżeniami na każdy rok szkolny aż do ukończe-

nia studjów, nie dłużej jednak, niż do ukończenia 24 roku życia.

W wyjątkowych, na szczególne uwzględnienie zasługujących, wypadkach może właściwa władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu zezwolić na dalsze pobieranie pensji sieroczej także po ukończeniu 18, względnie 24 roku życia.

Art. 73. Prawo do pobierania pensji wdowiej lub sieroczej nie przysługuje:

- a) na czas przebywania bez zezwolenia właściwej władzy naczelnej w porozumieniu z Ministrem Skarbu dłużej niż pół roku poza granicami Państwa, lub wolnego miasta Gdańska;
- b) w razie utraty obywatelstwa polskiego;
- c) na czas pobierania zaopatrzenia z tytułu śmierci męża (ojca) na zasadzie innych ustaw, o ile świadczenia te płyną ze Skarbu Państwa; postanowienie to nie ma zastosowania do wdów po weteranach powstań narodowych, które otrzymują zaopatrzenie na mocy ustawy z dnia 23 marca 1922 r. (Dz. U. R. P. № 26, poz. 212);
- d) na czas zajmowania przez sierotę jakiegokolwiek stanowiska w służbie państwowej lub samorządowej, do którego przywiązane jest stałe uposażenie;
- e) na czas piastowania przez wdowę mandatu poselskiego lub senatorskiego;
- f) na czas uwzględnienia sieroty przy wymiarze uposażenia funkcjonariusza państwowego, względnie zawodowego wojskowego (ojczyma, matki, macochy);
- g) w razie wstąpienia do klasztoru.

W przypadkach, przewidzianych w niniejszym artykule, wypłaca się zaopatrzenie emerytalne od dnia pierwszego miesiąca, następującego po usunięciu przyczyn, wymienionych w tym artykule, nie wcześniej jednak niż od dnia pierwszego miesiąca, następującego po zgłoszeniu się o zaopatrzenie.

Art. 74. Wdowa po funkcjonariuszu państwowym, względnie zawodowym wojskowym, która weszła ponownie w związek małżeński, otrzymuje na prośbę albo jednorazową odprawę wzamian za pobieraną pensję wdowią, albo zachowuje prawo do pensji wdowiej na wypadek ponownego owdowienia.

Zgłoszenie o odprawę winno nastąpić w ciągu trzech miesięcy od dnia zawarcia ponownego małżeństwa.

Odprawa wynosi dla wdów w wieku do 45 lat życia dwuletnią, powyżej zaś tego wieku jednoroczną kwotę pensji wdowiej.

Wdowa, która wyszła za mąż za obywatela państwa obcego, otrzymuje odprawę tylko wtenczas, jeżeli ustawodawstwo państwa, którego jej mąż jest obywatelem, udziela wdowom odprawy, jeżeli wychodzą za mąż za obywatela Państwa Polskiego.

Art. 75. Wdowa po funkcjonariuszu państwowym, względnie zawodowym wojskowym, która z tytułu zajmowania stanowiska w służbie państwowej nabyła własne prawa emerytalne, może otrzymać tylko jedno zaopatrzenie według swego wyboru.

Art. 76. Wdowa po funkcjonariuszu państwowym, względnie zawodowym wojskowym, który zmarł w czynnej służbie przed uzyskaniem prawa do emerytury, otrzymuje, o ile sama nie jest funkcjonariuszem państwowym, względnie nie pobiera emerytury z tytułu własnej służby, jednorazową odprawę w wysokości połowy kwoty rocznego uposażenia, służącego za podstawę wymiaru uposażenia emerytalnego zmarłego.

W tej samej wysokości otrzymują odprawę sieroty bez ojca i matki w wieku poniżej 18 roku życia po ojcu, względnie po matce, o ile ci nie nabyli prawa do emerytury, z tym ograniczeniem, że równocześnie można otrzymać tylko jedną odprawę.

Taką samą odprawę należy przyznać sierotom bez ojca i matki w przypadku, określonym w ustępie przedostatnim art. 72, przyczem postanowienie ostatniego ustępu art. 72 niniejszej ustawy ma również zastosowanie.

Sierotom wypłaca się odprawę niepodzielną.

Sierotom, pochodzącym z różnych małżeństw tego samego funkcjonariusza, względnie zawodowego wojskowego, wypłaca się odprawę tylko wtedy, jeżeli pozostała po nim wdowa nie skorzystała z tego prawa, albo z prawa tego zrezygnowała na rzecz sierot.

Art. 77. Wdowy lub sieroty po funkcjonariuszu państwowym lub zawodowym wojskowym, zmarłym w służbie czynnej, mają prawo do zwrotu udowodnionych kosztów jednorazowego przesiedlenia się z miejsca służbowego, męża, względnie ojca, do przysługującego miejsca zamieszkania do wysokości ryczałtu, przysługującego funkcjonariuszom państwowym, względnie zawodowym wojskowym w służbie czynnej, przy przesiedleniach z urzędu.

Uwzględnia się tylko przesiedlenia wewnątrz Państwa, a w razie przesiedlenia się zagranicę—koszty, poniesione do granicy Rzeczypospolitej.

Z prawa tego może wdowa, względnie sierota, skorzystać w ciągu jednego roku od dnia śmierci męża, względnie ojca.

Art. 78. W razie śmierci funkcjonariusza lub wojskowego zawodowego w stanie spoczynku, należy się wdowie, która pozostawała z nim we wspólności małżeńskiej, niezależnie od zaopatrzenia, względnie odprawy (art. 60, względnie 76), pośmiertne w wysokości trzymiesięcznego uposażenia, pobieranego ostatnio przez zmarłego.

Pod temi samymi warunkami w tej samej wysokości należy się pośmiertne w razie śmierci funkcjonariuszki w stanie spoczynku wdowcowi.

W braku wdowy (wdowca), uprawnionej(ego) do pośmiertnego, należy się pośmiertne w tej samej wysokości niepodzielnie dzieciom ślubnym, uprawnionym i pasierbom zmarłego, o ile zmarły je utrzymywał. W braku wyżej wymienionych członków rodziny można zwrócić udowodnione koszty leczenia i pogrzebu do wysokości pośmiertnego innym krewnym lub osobom postronnym, jeżeli zmarły nie pozostawił majątku ruchomego lub nieruchomego, wystarczającego na pokrycie tych kosztów.

Art. 79. Postanowienia art. 36 mają analogiczne zastosowanie do wdów i sierot po funkcjo-

narjuszach państwowych z tą różnicą, że wdowa i sieroty otrzymują w każdym razie powstałą różnicę za czas, nieobjęty obliczeniem z powodu wadliwego lub nieprawdziwego wpisu do wykazu stanu służby zmarłego męża, względnie ojca.

Art. 80. Wdowom po funkcjonarjuszach państwowych, względnie zawodowych wojskowych wyznania mahometańskiego, jeżeli pozostało ich dwie lub więcej po jednej i tej samej osobie, przyznaje się do równego podziału pensję wdowią według norm, przypadających na jedną wdowę.

Sieroty po takich funkcjonarjuszach państwowych, względnie zawodowych wojskowych, zrodzone z prawnych żon, uważa się za równouprawnione pod względem zaopatrzenia emerytalnego i wyznacza się im pensje sierocę według norm niniejszej ustawy do równego podziału.

Postanowienia art. 64 mają analogiczne zastosowanie do przypadków, o których mowa w niniejszym artykule.

TYTUŁ IV.

Przepisy przejściowe.

Rozdział 1.

Postanowienia wspólne.

Art. 81. Funkcjonarjuszom, którzy przed wstąpieniem do służby państwowej polskiej, oraz zawodowym wojskowym, którzy przed wstąpieniem do wojska polskiego, pozostawali na służbie jednego z byłych państw zaborczych, jakoteż w służbie byłego Wydziału Krajowego Galicyjskiego, lub też którzy byli nauczycielami publicznych szkół ludowych lub wydziałowych i przechodzą w stan spoczynku ze służby państwowej polskiej, względnie ze służby w wojsku polskim — wlicza się do wysługi emerytalnej pełną ilość lat służby w b. państwie zaborczym, podlegającą zaliczeniu według ustaw emerytalnych odnośnego państwa zaborczego, a względnie według ustaw krajowych galicyjskich, z zastrzeżeniem, że sposób zaliczania czasu tego do wysługi emerytalnej nie może być korzystniejszy, aniżeli w służbie państwowej polskiej, względnie w wojsku polskim, na mocy niniejszej ustawy, tudzież lata służby państwowej polskiej. Czas piastowania mandatu poselskiego lub senatorskiego przed wejściem w życie niniejszej ustawy zalicza się przytem do emerytury.

Funkcjonarjuszom państwowym i zawodowym wojskowym, którzy służyli czynnie w czasie trwania mocy obowiązującej ustaw z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. № 70, poz. 466) i z dnia 5 sierpnia 1922 r. (Dz. U. R. P. № 68, poz. 616), a którzy przed wstąpieniem do służby państwowej, względnie wojskowej, pełnili służbę samorządową w Państwie Polskim, zaliczalną do wysługi emerytalnej w myśl punktu d) art. 15 ustawy z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. № 70, poz. 466), względnie punktu a) art. 12 ustawy z dnia 5 sierpnia 1922 r. (Dz. U. R. P. № 68, poz. 616), zalicza się do wysługi emerytalnej czas tej służby samorządowej pod warunkami, określonymi w wymienionych ustawach.

Zawodowi wojskowi, którzy z powodu przekroczonego wieku przechodzą w stan spoczynku, naby-

wają prawo do zaopatrzenia emerytalnego również i w przypadku, gdy ilość lat służby cywilno-państwowej, oraz wojskowej wynosi conajmniej 10 lat, obliczonych według czasu kalendarzowego.

Do czasokresu, podanego w 1 i 3 ustępie, zalicza się tylko taką służbę cywilno-państwową w b. państwach zaborczych, która uprawniała do emerytury i była spełniana nieprzerwanie i bezpośrednio przed przewrotem politycznym w b. państwie zaborczym.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zaliczy do wysługi emerytalnej lata udowodnionej pracy nauczycielskiej tym byłym zawodowym nauczycielom polskich szkół prywatnych w b. zaborze rosyjskim, którzy, posiadając odpowiednie kwalifikacje, wstąpili do służby państwowej polskiej w zawodzie nauczycielskim i pozostają na służbie w dniu 1 października 1923 r. i ze służby tej przechodzą w stan spoczynku, a to pod warunkiem, iż w ciągu pół roku po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy przedłożą Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wystarczające dowody swej pracy nauczycielskiej w wymiarze conajmniej 14 godzin tygodniowo.

Art. 82. Emerytowani funkcjonarjusze państwowi i emerytowani wojskowi b. państw zaborczych, przeniesieni w stały stan spoczynku, tudzież emerytowani nauczyciele publicznych szkół powszechnych i wydziałowych, jeżeli są obywatelami polskimi w myśl art. 2 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. № 7, poz. 44), jak również jeżeli uznani zostali w myśl art. 3 tejże ustawy za obywateli Państwa Polskiego — otrzymują uposażenie emerytalne do wysokości 75% tego uposażenia, które należałoby się im według norm art. 19 od podstawy wymiaru, określonej w art. 17 niniejszej ustawy według pierwszego szczebla danej grupy, z zastrzeżeniem, że sposób zaliczania do wysługi emerytalnej czasu służby w b. państwach zaborczych nie może być korzystniejszy, aniżeli w służbie państwowej polskiej, względnie w wojsku polskim, na mocy niniejszej ustawy.

Rada Ministrów będzie władna na wniosek Ministra Skarbu podwyższyć zaopatrzenie emerytalne do pełnego wymiaru wedle norm art. 19 od podstawy wymiaru, określonej w art. 17 niniejszej ustawy, tak pewnym kategorjom emerytów, jakoteż poszczególnym osobom, które, pełniąc służbę w b. państwach zaborczych, zasłużyły się dla Narodu i Państwa Polskiego. Wysokość jednak zaopatrzenia emerytalnego nie może przekraczać procentowo tych norm uposażenia, do których miały prawo wspomniane osoby wedle odnośnych ustaw b. państw zaborczych.

Sprawę podporządkowania tych emerytów przepisom dyscyplinarnym, obowiązującym funkcjonarjuszów państwowych, uregułuje rozporządzenia Rady Ministrów.

Art. 83. Zaszeregowanie emerytów do poszczególnych grup nastąpi na zasadzie rozporządzenia Rady Ministrów.

Art. 84. Funkcjonarjusze państwowi i zawodowi wojskowi tudzież emeryci (wdowy i sieroty), którzy byli członkami kas emerytalnych lub innych kas zaopatrzenia, albo opłacali składki emerytalne do kas

b. państw zaborczych, będą mogli korzystać z praw emerytalnych na mocy niniejszej ustawy jedynie pod warunkiem poprzedniego ustąpienia na rzecz Skarbu Państwa praw, służących im dotychczas, o ile zaś prawa te w okresie między 1 sierpnia 1914 r. a 1 listopada 1918 r. w całości lub w części zrealizowali— pod warunkiem zobowiązania się do spłaty kwot, pobranych z tych źródeł.

Art. 85. Przerwy w służbie (art. 10), zasze przed wejściem w życie niniejszej ustawy—nie stoją na przeszkodzie zaliczeniu poprzedniego czasu służby. Postanowienie to nie narusza jednak przepisów b. państw zaborczych o zaliczalności lat do wysługi emerytalnej z wyjątkiem przypadków, dotyczących zwolnienia ze służby z przyczyny natury politycznej.

Art. 86. Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy emerytowanym funkcjonariuszom państwowym i zawodowym wojskowym, tudzież pozostałym po nich wdowom i sierotom, którzy przeszli w stan spoczynku w czasie trwania mocy obowiązującej ustawy z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. № 70 poz. 466) i z dnia 5 sierpnia 1922 r. (Dz. U. R. P. № 68 poz. 616), wymierza się zaopatrzenie emerytalne w myśl art. 17 i 19, względnie 60 i 62 niniejszej ustawy.

Postanowienia art. 39 i 54 niniejszej ustawy mają do tych osób analogiczne zastosowanie.

Art. 87. Wdowy i sieroty po emerytowanych funkcjonariuszach państwowych, względnie po emerytowanych zawodowych wojskowych b. państw zaborczych, jeżeli posiadają obywatelstwo polskie w myśl art. 2 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. № 7 poz. 44), jak również jeżeli uznane zostały w myśl art. 3 tejże ustawy za obywateli Państwa Polskiego — otrzymują pensję wdowią, względnie sierocą, w wysokości, określonej w ust. 1 art. 61, względnie 62, od zaopatrzenia emerytalnego, określonego w art. 82, przy zastosowaniu postanowień art. 83 niniejszej ustawy.

Odnośnie przyznania i wymiaru pensji wdowich i sierocych, jakoteż prawa wnoszenia zażaleń przeciw przyznaniu i wymiarowi mają analogiczne zastosowanie postanowienia art. 93 niniejszej ustawy.

Art. 88. Postanowienia art. 5 niniejszej ustawy nie mają zastosowania do zapowiedzeń i zajęć, powstałych z jakiegokolwiek tytułu przed 1 października 1921 r.

Art. 89. Postanowienia art. 2, 3, 5, 6, 7, 17, ust. 1 i 3 art. 19 i ust. 2 art. 22 oraz art. 23, 24, 25, 27 i ust. 1 art. 33 oraz art. 34, 36, 41, 46, 60 i ust. 1 art. 61 oraz art. 64, 69, 71, 72, 73, 74, 75, 78, 80, 84 i 88 niniejszej ustawy mają analogiczne zastosowanie do emerytowanych funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych b. państw zaborczych, tudzież do wdów i sierot po nich.

Art. 90. Wszyscy emerytowani funkcjonariusze państwowi i emerytowani wojskowi b. państw zaborczych, jakoteż wdowy i sieroty po nich, którzy nie zgłosili jeszcze swych praw emerytalnych — powinni w celu uzyskania zaopatrzenia emerytalnego według postanowień niniejszej ustawy wnieść pisemne zgło-

szczenia, nie później jednak niż w 3 miesiące po terminie wejścia w życie niniejszej ustawy. W tym wypadku wypłaca się zaopatrzenie emerytalne od dnia 1 miesiąca po zgłoszeniu się; późniejsze zgłoszenia o zaopatrzenie mogą być uwzględniane jedynie na podstawie art. 8 niniejszej ustawy.

Art. 91. Termin przedłożenia orzeczenia sądowego, ustalony w art. 68 niniejszej ustawy, przedłuża się dla pozostałych po zaginionych w wojnie polsko-bolszewickiej do końca 9 miesiąca, licząc od dnia ogłoszenia niniejszej ustawy.

Rozdział II.

Postanowienia, dotyczące wyłącznie funkcjonariuszów państwowych.

Art. 92. Postanowienia art. 37 niniejszej ustawy nie mają zastosowania do funkcjonariuszów państwowych, którzy przeszli w stan spoczynku przed wejściem w życie niniejszej ustawy.

Postanowienia art. 15, 37 punktu c), 67 i 68 mają odnośnie funkcjonariuszów państwowych, względnie ich żon i dzieci, zastosowanie od czasu zawarcia traktatu pokoju między Polską a Rosją i Ukrainą, podpisanego w Rydze dnia 18 marca 1921 r., a ratyfikowanego ustawą z dnia 15 kwietnia 1921 r., (Dz. U. R. P. № 49, poz. 299).

Art. 93. B. funkcjonariuszom państwowym, którym nie przyznano dotychczas emerytury, względnie emerytom państw zaborczych, przyznają i wymierzają uposażenie emerytalne w myśl art. 82 niniejszej ustawy właściwe władze II instancji w porozumieniu z odnośną izbą skarbową.

Przyznane już w Państwie Polskiem uposażenia emerytalne przerachują te władze II instancji, które je przyznały, względnie przerachowały w myśl ustawy z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. № 70, poz. 466).

Dotychczas przez władze naczelne przyznane, względnie przerachowane w myśl ustawy z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. № 70, poz. 466), uposażenia emerytalne funkcjonariuszów, względnie emerytów b. państw zaborczych, przerachują właściwe władze II instancji w porozumieniu z odnośną izbą skarbową.

Przeciw wymiarowi uposażenia emerytalnego służy emerytowi prawo zażalenia do właściwej władzy naczelnej w ciągu dni 30.

Postanowienia art. 34 mają w tym przypadku analogiczne zastosowanie.

Art. 94. Funkcjonariuszom państwowym, pozostającym na służbie w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy, dolicza się przy wymiarze uposażenia emerytalnego czas studjów wyższych w myśl trzeciego ustępu art. 37 niniejszej ustawy.

Art. 95. Funkcjonariusze b. państw zaborczych, nie przyjęci do służby w Państwie Polskiem dla braku etatu, jeżeli są obywatelami polskimi w myśl art. 2 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. № 7, poz. 44), jak również jeżeli uznani zostali w myśl art. 3 tejże

ustawy za obywateli Państwa Polskiego, jeżeli do-
tychczas nie wymierzono im uposażenia emerytalne-
go ze Skarbu Państwa Polskiego, uzyskują prawo do
zrealizowania nabytych w b. państwach zaborczych
praw emerytalnych dopiero po nastaniu warunków,
określonych w art. 28 niniejszej ustawy;

Art. 96. Emerytowanych funkcjonariuszów b.
państw zaborczych, którzy nie wysłużyli pełnych lat
służby i nie przekroczyli 50 lat życia, a pobierają
emeryturę ze Skarbu Państwa Polskiego, może we-
rwać Minister Skarbu lub właściwa władza naczelna
do poddania się badaniu lekarza urzędowego w celu
stwierdzenia ich zdolności, celem powołania ich do
służby w jakimkolwiek resorcie. Jeśli emeryt wezwa-
niu tak do poddania się badaniu lekarskiemu, jak
do objęcia służby zadość nie uczyni — traci prawo do
emerytury.

Art. 97. Funkcjonariuszom państwowym (art. 2),
którym na zasadzie postanowień ustaw o uposażeniu
z dnia 13 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. № 65, poz. 429
do 435) zaliczono do dnia wejścia w życie niniejszej
ustawy czas służby samorządowej lub pracy zawo-
dowej do wysługi lat, dodatku starszeństwa, dodatku
za trzechlecie, dolicza się do wysługi emerytalnej
czas zaliczonej służby lub pracy w ilości nieprzekra-
czającej lat 20:

- a) gdy funkcjonariusz państwowy stał się trwale
niezdolnym do pełnienia obowiązków służbo-
wych lub przekroczył 60 lat życia, pod wa-
runkiem przesłużenia w Państwie Polskiem
w obu przypadkach co najmniej 5 lat;
- b) gdy funkcjonariusz państwowy przesłużył
w Państwie Polskiem co najmniej 15 lat i prze-
kroczył 55 lat życia.

Art. 98. Prócz przypadków, przewidzianych
w art. 29 niniejszej ustawy, władza przenosi funkcyj-
narjusza państwowego (art. 1) w stan spoczynku
w razie zwolnienia go ze służby w myśl art. 116 ustawy
o państwowej służbie cywilnej z dnia 17 lutego 1922 r.
(Dz. U. R. P. № 21, poz. 164) lub analogicznych posta-
nowień innych ustaw o państwowej służbie cywilnej
i wymierza mu uposażenie emerytalne, jeżeli w chwili
zwolnienia miał co najmniej 10 lat zaliczonych do
emerytury, wedle przepisów niniejszej ustawy.

Rozdział III.

Postanowienia, dotyczące wyłącznie zawodowych wojskowych.

Art. 99. Postanowienia niniejszej ustawy mają
również zastosowanie do:

- 1) oficerów, chorążych i podoficerów, którzy
pełniąc służbę w wojsku polskiem lub w polskich
formacjach wojskowych, które zostały uznane przez
Państwo, stali się przed terminem możliwości uzyska-
nia charakteru i praw zawodowych wojskowych woj-
ska polskiego trwale niezdolni do pracy zarobkowej
wskutek przyczyn, wymienionych w punkcie 2 art. 9
niniejszej ustawy, a zasłużonych w czasie tej służby,
i którym w myśl art. 9 ustawy z dnia 18 marca 1921 r.
o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i ich rodzin

oraz o zaopatrzeniu rodzin po poległych i zmarłych,
których śmierć znajduje się w związku przyczynowym
ze służbą wojskową (Dz. U. R. P. № 32, poz. 195)
przysługiwałoby prawo do dodatku dla ciężko po-
szkodowanych; do których osób postanowienie po-
wyższe ma zastosowanie orzeka komisja, utworzona
przez Ministra Spraw Wojskowych z udziałem dele-
gata, mianowanego przez Ministra Skarbu; niezdol-
ność do służby musi być stwierdzona przez komisję
wojskowo-lekarską (art. 14);

2) wdów i sierot po wyżej wymienionych oso-
bach, które zmarły wskutek przyczyn, wymienionych
w punkcie 2 art. 9 niniejszej ustawy.

Wyplata zaopatrzenia emerytalnego dla osób,
wymienionych w punkcie 1 niniejszego artykułu, na-
stępuje od pierwszego dnia miesiąca po wniesieniu
podania, nie wcześniej jednak niż od dnia wejścia
w życie niniejszej ustawy. Wyplata zaopatrzenia eme-
rytalnego dla osób, wymienionych w punkcie 2 ni-
niejszego artykułu, następuje od pierwszego dnia
miesiąca po wniesieniu podania, nie wcześniej jednak,
niż od dnia 1 lipca 1923 r.

Art. 100. Zawodowym wojskowym, którzy słu-
żyli w polskich formacjach wojskowych, które zostały
uznane przez Państwo, zalicza się do czasu służby
czynnej ewentualnie czas przerwy między służbą
w powyższych formacjach a wstąpieniem do wojska
polskiego, o ile jednak przerwa ta nie nastąpiła
wcześniej niż 1 czerwca 1917 r. i wstąpienie do
wojska nastąpiło nie później, niż 3 maja 1922 r.

Art. 101. Zawodowym wojskowym, którzy wstą-
pili do wojska polskiego najpóźniej po koniec 1920 r.,
a przed wstąpieniem do wojska polskiego pełnili
w jednym z byłych państw zaborczych służbę samo-
rządową lub oddawali się pracy zawodowej, dolicza
się do wysługi emerytalnej zaliczony, przez komisję,
ustanowioną dla ustalenia lat służby, czas tej służby
lub pracy w ilości, nie przekraczającej lat 20:

- a) gdy zawodowy wojskowy stał się trwale nie-
zdolnym do pełnienia służby wojskowej, lub
gdy przekroczył 55 lat życia, w obu przy-
padkach pod warunkiem przesłużenia w woj-
sku polskiem co najmniej 5 lat, obliczonych
według czasu kalendarzowego;
- b) gdy zawodowy wojskowy przesłużył w woj-
sku polskiem co najmniej 15 lat, obliczonych
według czasu kalendarzowego, i przekroczył
53 lat życia. Czas służby w wojsku polskiem
liczy się od daty faktycznego jej rozpoczęcia,
nie wcześniej jednak, niż od 1 listopada 1918 r.

Art. 102. Zawodowym wojskowym b. państw
zaborczych, którzy wstąpili do służby w wojsku pol-
skiem i zostali z urzędu zwolnieni bez ich winy, a nie
uzyskali charakteru zawodowego wojskowego wojska
polskiego, przyznaje się prawo do zaopatrzenia eme-
rytalnego w wysokości 85% tego uposażenia, które
należałoby się im według art. 19 od podstawy wy-
miaru, określonej w art. 17 niniejszej ustawy według
pierwszego szczebla danej grupy, a mianowicie:

- a) o ile przesłużyli w wojsku polskiem co naj-
mniej 12 miesięcy kalendarzowych i bądź to

posiadają łącznej służby wojskowej w b. państwie zaborczym, zaliczalnej do emerytury, i wojsku polskiem conajmniej 20 lat, obliczonych według czasu kalendarzowego, bądź też przeszli po przesłużeniu conajmniej takiej samej ilości lat służby w stan spoczynku w b. państwie zaborczym, a to w Niemczech i Austro-Węgrach przed dniem 1 listopada 1918 r., a w Rosji przed dniem 1 listopada 1917 r. z prawem do emerytury;

- b) bez względu na czas służby w wojsku polskiem, o ile posiadają w b. państwie zaborczym i wojsku polskiem conajmniej 10 lat rzeczywistej służby wojskowej, obliczonej według czasu kalendarzowego, i zwolnieni zostali wskutek trwałej niezdolności do służby, powstałej z przyczyn, związanych ze służbą w wojsku polskiem.

Trwała niezdolność do służby wojskowej, nabyta w wojsku polskiem, oraz związek przyczynowy ze służbą wojskową muszą być stwierdzone przez komisję wojskowo-lekarską przy zwolnieniu ze służby wojskowej.

Do osób, wymienionych w niniejszym artykule, nie mają zastosowania postanowienia art. 11 i 12, jakoteż punktów b) i c), oraz trzy ostatnie ustępy art. 50 niniejszej ustawy.

Postanowienia ust. 2 art. 82 mają do osób, wymienionych, analogiczne zastosowanie.

Art. 103. Zawodowym wojskowym b. państw zaborczych, którym przyznano w b. państwach zaborczych, a mianowicie w Niemczech i Austro-Węgrach przed dniem 1 listopada 1918 r., a w Rosji przed dniem 1 listopada 1917 r. dożywotni dar z łaski, a którzy przesłużyli conajmniej 12 miesięcy w wojsku polskiem, może Minister Spraw Wojskowych za zgodą Ministra Skarbu przyznać zaopatrzenie emerytalne pod warunkami i do wysokości, przewidzianej w art. 82.

Art. 104. Zawodowym wojskowym b. państw zaborczych, którzy po przesłużeniu conajmniej 12 miesięcy w wojsku polskiem z powodów, od nich niezawinionych, zostali z wojska polskiego z urzędu zwolnieni, nie uzyskawszy charakteru zawodowego w wojsku polskiem, a nie posiadają łącznie ze służbą w wojsku polskiem 20 lat, lecz conajmniej 10 lat rzeczywistej służby wojskowej, obliczonej według czasu kalendarzowego, przysługuje prawo do jednorazowej odprawy, o ile nie pozostają na służbie państwowej, samorządowej lub w instytucjach państwowych — według następujących zasad:

za 10 lat jednorazowa odprawa, biorąc za podstawę wysokość jednorocznego uposażenia emerytalnego samotnego, określonego w art. 17 niniejszej ustawy według posiadanego rzeczywistego stopnia przy wartości mnożnej, obowiązującej w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy; za każdy następny ukończony rok rzeczywistej służby wojskowej, obliczonej według czasu kalendarzowego, dolicza się 10% wymienionej odprawy.

Zgłoszenie o odprawę należy wnieść w przeciągu sześciu miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 105. Jako służbę w wojsku polskiem uważa się również służbę wojskową, odbytą przed dniem 1 listopada 1918 r. w polskich formacjach wojskowych, uznanych przez Państwo.

Art. 106. Postanowienia art. 102, 103 i 104 mają zastosowanie do tych zawodowych wojskowych, którzy przed wstąpieniem do wojska polskiego nie utracili charakteru zawodowego wojskowego w b. państwie zaborczym i jeżeli są obywatelami polskimi w myśl art. 2 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. № 7, poz. 44), jak również jeżeli uznani zostali w myśl art. 3 tejże ustawy za obywateli Państwa Polskiego, natomiast nie mają zastosowania do tych zawodowych wojskowych b. państw zaborczych, którzy w wojsku polskiem służyli wyłącznie jako kontraktowi.

Art. 107. Wyplata uposażenia emerytalnego z art. 102, 103 i 104 następuje od 1 dnia miesiąca po wniesieniu podania, nie wcześniej jednak, niż od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 108. Zawodowym wojskowym b. państw zaborczych, jeżeli są obywatelami polskimi w myśl art. 2 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. № 7, poz. 44), jak również jeżeli uznani zostali w myśl art. 3 tejże ustawy za obywateli Państwa Polskiego, których próśb, wniesionych przed końcem 1919 r., o przyjęcie do wojska polskiego nie uwzględniono i którym dotychczas nie przyznano zaopatrzenia emerytalnego w b. państwie zaborczym, jak również i w Państwie Polskiem, a posiadającym conajmniej 25 lat rzeczywistej służby wojskowej, obliczonej według czasu kalendarzowego, przysługuje zaopatrzenie emerytalne w wysokości, ustalonej w art. 82 niniejszej ustawy.

Zawodowym wojskowym b. państw zaborczych, jeżeli są obywatelami polskimi w myśl art. 2 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. № 7, poz. 44), jak również jeżeli uznani zostali w myśl art. 3 tejże ustawy za obywateli Państwa Polskiego, przysługuje w razie nieposiadania 25 lat, lecz conajmniej 10 lat rzeczywistej służby wojskowej, obliczonej według czasu kalendarzowego, jeżeli próśby, wniesionej przed końcem 1919 r., o przyjęcie do wojska polskiego nie uwzględniono, a są niezdolni do zarobkowania i nie posiadają majątku — jednorazowa odprawa w wysokości 50% odprawy, ustalonej w art. 104 niniejszej ustawy.

Oдноśnie wypłaty odprawy mają postanowienia ostatniego ustępu art. 104 analogiczne zastosowania.

T Y T U Ł V.

Postanowienia końcowe.

Art. 109. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Prezesowi Rady Ministrów i Ministrowi Skarbu oraz innym ministrom we właściwym każdemu z nich zakresie działania.

Art. 110. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 października 1923 r. i obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

Z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy traci moc obowiązująca dotychczas obowiązujące ustawy i przepisy, wydane w przedmiotach, unormowanych tą ustawą.

Prezydent Rzeczypospolitej: *S. Wojciechowski*

Prezes Rady Ministrów

i Minister Skarbu: *W. Grabski*
